

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/18607> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Dijs, Judith

Title: Hervaeus Natalis, De secundis intentionibus, Distinctiones I&II : critical edition with introduction and indices

Issue Date: 2012-03-20

Stellingen behorend bij het proefschrift

Hervaeus Natalis, *De secundis intentionibus, Distinctiones I & II*

Judith Dijs

20 maart 2012

1

De hardnekkige neiging om elke denker per se te willen onderbrengen in één bepaald vakje (bijvoorbeeld *nominalisme*, *realisme* en *conceptualisme* of varianten daarvan), is niet het vruchtbaarste, noch het meest verhelderende uitgangspunt bij de studie van middeleeuwse en andere denkers; het is een praktijk die al veel anachronismen en misverstanden heeft opgeleverd.

2

Wie intentionaliteit bestudeert, moet zich terdege bewust zijn van de grote betekenisverschillen die dit begrip in de loop der eeuwen heeft ondergaan. Zo is intentionaliteit bij Hervaeus Natalis een eigenschap van een gekend object; ‘intentionaliteit hebben’ betekent ‘kenbaar zijn’. Dit wordt geïllustreerd door de variant *intentionabilitas* in handschrift A in *DSI* II.153, de enige plaats in deze tekst waar dit woord voorkomt.

3

Aangezien de begrippen *species intelligibilis* en *intentio*, die een sleutelrol spelen in de epistemologie vanaf de dertiende eeuw, een sterke samenhang vertonen, is het niet mogelijk een goed inzicht te krijgen in *intentiones* zonder iets te begrijpen van *species intelligibiles*, of een goed beeld te geven van *species intelligibiles* zonder iets te zeggen over *intentiones*.

4

Dat Hervaeus Natalis het bestaan van de *species intelligibilis* niet heeft verdedigd op locaties die naar het oordeel van sommige vakgenoten daartoe voor de hand liggen, impliceert nog niet dat hij het bestaan van deze *species intelligibilis* zou betwijfelen of ontkennen.

5

Het gebruik van causaliteit als verklarende factor in het kenproces zoals dat wordt gedaan door Searle in 1983 (*Intentionality*, o.a. ch. 2), treffen we reeds aan bij de veertiende-eeuwse denker William of Ockham.

6

De voorafgaande stelling illustreert de onjuistheid van het nog altijd wijdverbreide vooroordeel dat de middeleeuwen, in tegenstelling tot bijvoorbeeld de periode van de zeventiende eeuw tot heden, geen originele denkers zouden hebben opgeleverd.

7

De gedachte dat veel middeleeuwse auteurs niet voor niets (waarmee dan vaak wordt bedoeld: vanwege de beperkte kwaliteit dan wel de beperkte invloed van hun werk) niet of slechts zeer beknopt in de handboeken worden vermeld, verraadt een *is-ought*-redenering en berust op gebrek aan kennis van de soms volstrekt externe oorzaken van de geringe bekendheid van sommige middeleeuwse geschriften.

Voorbeelden daarvan zijn het uit de mode raken van het bestuderen en vervaardigen van geschriften in bepaalde genres (o.a. de Sententiëncommentaren, waarin traditioneel vele taalfilosofische problemen werden behandeld), of de positie en invloed binnen de godsdienstige orde van bepaalde auteurs en de daarmee samenhangende mate van verspreiding van hun werk, en niet te vergeten het relatief geringe aantal exemplaren per geschrift, waardoor een brandje in een bibliotheek al fataal kon zijn.

8

Het creativiteitsgehalte van een goede transcriptie wordt, evenals het creativiteitsgehalte van een goede vertaling, ernstig onderschat.

9

De heftigheid waarmee verdedigers van verschillende (filosofische) posities elkaar bestrijden, neemt doorgaans toe met de mate van overeenkomst tussen beide posities.

10

Sommige wetenschappers laten het bestuderen van relevante literatuur achterwege uit vrees voor verlies van tijd en originaliteit; hierin schuilt het gevaar van verlies van originaliteit en (andermans) tijd.

11

Het getuigt niet noodzakelijkerwijs van een onwetenschappelijke of anderszins onverantwoorde attitude wanneer men over een bepaald onderwerp iets zegt of schrijft zonder er zeer veel tot vrijwel alles vanaf te weten; ware dit het geval, dan zou een groot deel van de (wetenschappelijke) gemeenschap er een groot deel van de tijd het zwijgen toe moeten doen.

12

Als een project geheel of gedeeltelijk letterlijk dan wel figuurlijk in de prullenbak blijkt te verdwijnen, is dat nog geen reden om ontmoedigd te raken. Soms is het de enige manier om erachter te komen dat een bepaalde weg doodloopt, wat ruimte schept voor een andere.